Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Epistula ad sacerdotem

https://hdl.handle.net/1874/334040

In nomine domini amen

Incipit epistola beati bernardi ad sacerdotem

Virtutes theologice. Fides. spes caritas.

Virtutes cardinales. Prudencia. fortitudo. temperancia. iusticia.

Dona spiritus sancti. Sapiencia. intellectus. consilium. fortitudo. scientia. pietas. timor.

Septem beatitudines. Paupertas spiritus. mititas. luctus. esuries et sitis iusticie. misericordia. mundicia cordis. pax. persecucio propter iusticiam.

Fructus spiritus. Caritas. gaudium. pax. paciencia. longanimitas. bonitas. benignitas. mansuetudo. fides. modestia. continencia. castitas.

Septem sacramenta. Baptismus. confirmacio. eucharistia. penitencia. unctio extrema. ordo. matrimonium.

Tres sunt partes penitencie. contricio confessio et satisfactio.

Sequens opusculum sive epistola intitulatur sic secundum aliquos. Incipiunt gemitus crucifixi beati bernardi abbatis. Et est liber multum utilis pro sacerdotibus.

Reuerende sacerdos et frater. b. ille tuus antiquus et nouus in nouitate uite ambulare. satis scio quod quantum est. quod anhelanti desiderio. quod estuanti intencione gestiat cor tuum intra te. et in meditacione tua exardescet ignis flammigerans in collibus meis. et hoc in signum penitus inuenisti. absenti scripsisti. et per fidelem nuncium detuo iculcando mandasti. ut tibi aliquas scintillulas colligerem exilientes de illo magno camino claritatis uerbi incarnati. Sed quis ego ut presumam os meum in celum ponere. scriptum quippe est. bestia que tetigerit montem lapidabitur. Et rursus altiora te ne quesieris. et qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria.

Cohortor ergo te duobus· supplet vires et quod exigis·
negare tamen formido quidquid requiris· Scio
eum qui dixit· bonum opus nobis in voluntate sit·
Nam ex divino adiutorio erit in perfectione·
Et vires quas imperitia denegat caritas
administrat· Accipe itaque sillabas aliquas ex sacris
litteris passim sparsim conquisitas· in quibus si quid
flagrantie· si quid dulcoris· si quid interni
saporis palato prius cordis degustaveris· nolo michi
attribuas· sed nobilibus illis pigmentariis de quorum
apotecis emendicatum est referas gloriam· Interea tua
ni fallor hec erit explanatio tibi· viris· Auctorita
tibus· et cogimus exemplis· quo vero ipse cum in altari
sit optimus· sit velatus sub specie panis tamen manife
stat in splendore regis scripta· et celestialis claritas·
Scire debes quod scire hoc non est viatoris sed comprehen
soris non exulis in valle ploracionis· sed civis patrie
celestis· non militantis sed triumphantis· Non procedit ad
meritum· sed accedit ad premium· Quamvis enim maior vel
par illi· qui post raptum supra eminenciam tercii celi post
~~asst~~ prospecta archana celestia que non licet homini loqui
dicat· Videmus nunc per speculum in enigmate· tunc autem
facie ad faciem· et item nunc cognosco ex parte· tunc cognos
cam sicut et cognitus sum· Vas ergo eleccionis in quo si oculus gra
cie caligavit· quis se videre presumet· Videamus
tamen interim cum ipso per speculum et in enigmate quod
possumus· et si nondum revelata facie gloriam domini spe
culari sufficimus· nec radium solis directa acie intueri
valeamus· saltem interposita nube radios ipsius aliqualiter illus
trari affectemus et sensus proprii de proposito prima dei gracia
quod possumus exequamur· Pauca igitur dicturi de eadem

sericem tribus tantum capitulis pdistinguimus. Prenotantes tria dona que nobis conferenda ab eterno prouidit dei sapiencia. vel pocius unum donum tribus temporibus ad tres usus confert. Capitulum primum. Quod filius dei dedit se moriens pro nobis. Capitulum ii. Quod dat se nobis in eucharistia. Capitulum iii. Quod dat se nobis in eterna vita. Aue ihesu

Omne datum optimum. et omne donum perfectum. optimum desursum est descendens a patre luminum apud quem non est transmutacio neque vicissitudinis obumbracio. Recia datum optimum quia dator optimus ut enim ait boecius. porro optimus ille summus artifex et ab eo longe est relegata omnis inuidia. Vide ergo quid ipse tibi erogauit. ymmo quid prerogauit. et supererogauit. Creauit cum non esses. recreauit cum perditus esses. Creauit ut esses particeps beatitudinis sue. recreauit ne post lapsum permaneres exsors patrie. et exsors felicitatis eterne. Creauit te ad ymaginem et similitudinem suam. ad ymaginem conferens naturalia. ad similitudinem largiens gratuita. ut mente excelles. et omnia irracionalia racione vinces. Prona quia cum spectent animalia cetera terram. Os tibi sublime tribuit celumque videre. Iussit et erectos ad sydera tollere vultus. Ut semper respiciens sursum creatorem tuum in mente habeas. Et originem tuam recessit ad eam reuocares. Fecit enim te ut dominum ad ymaginem suam et similitudinem dei. Ad ymaginem ut habeas memoriam. intellectum discrecione et cetera naturalia. Ad similitudinem ut habeas innocenciam. iusticiam. et alia gratuita. Ad ymaginem et cognicionem veritatis. Ad similitudinem in amore virtutis. Vel etiam factus es ad ymaginem dei collatis omnibus tibi istis ad similitudinem secundum essenciam deitatis. Factus es immortalis et indiuisibilis. sicut ipse est immortalis et indiuisibilis. Omnis creatura propter te fa

e. Celum ut esset tibi patria. et delectares in aspectu pul-
chritudinis eius. Terra ut pulcherrimos et delectabiles tibi
ferret fructus. Solem et lunam et cetera sidera tibi fecit lumina-
ria. Omnia tibi fecit dedit tibi super volucres celi. et bes-
tias agri. Insuper pisces maris ut omnibus hiis ad libitum
tuum dominareris. Ecce dam optimum et domum perfectam de sin-
su descendens. Nimis ultra debuit tibi facere et non
fecit. Post hec talia et tanta dona es prevaricatus ut ires
in locum pessimum de vita ad mortem. de incorrupcione ad cor-
rupcionem. de libertate ad servitutem. de gloria ad penam.
de innocencia ad culpam. de patria in exilium. de gaudio ad
luctum. de beatitudine ad miseriam. de quiete ad erumpnam.
et qui eras supernorum gemma civium. factus es sibi singularis
demonum qui revelata facie potestatis incessanter perfrui aspectu
desiderabilis cultus divine claritatis in quem desiderant angeli
prospicere. cogeris inde turpia et pudenda videre. Et
secundum prophetam. Qui vestiri debueras cum croceis. amplexatus
es stercora. Denique proscriptus de loco voluptatis. de
paradiso amenitatis. detrusus eis in vallem ploracionis.
et factus es miser ille viator. vel pocius deviator. qui desce-
dit de iherusalem in iericho et incidisti in manus latronum in arbi-
trium malignorum spirituum qui vulneratum eum in naturalibus spoliaverunt
gratuitis et abierunt semivivo relicto immo duplici morte
corporis et anime addicto. et hoc tempus deviacionis tue. Qua-
tuor enim tempora humani generis secundum quatuor tempora pitorum
distinguit industria. Tempus deviacionis. Tempus
revocacionis. Tempus reconsiliacionis. Tempus peregrinacionis.

Tempus deviacionis. Capitulum primum de tempore deviacionis.

Decurrit a lapsu prothoplastorum usque ad tempus Abra-
he qui in fidei signum accepit circumcisionis mandatum
et qui repromissionem gracie primus a domino audivit sibi di-
cente. In semine tuo benedicentur omnes gentes.

Unde apls. Abrahe dce sut pmissiones et semi
eo. no dicit i semib9 quasi i multis. sed quasi
i uno & semi tuo q e xps. Et lucas pro pmo
ewangelia nobis gre d' icarnaoe uerbi dicit
Iusiurandu quod iurauit ad abraha premi
um datum se nobis. Dicit aute deuia
cionis temp9. qr quotqt i eo erant pene
oes deuiabant a via ueritatis. Deu no inuoca
uerut. no erat timor dei ante oculos eor
exceptis paucis videlicet enoch q' raptus e ne
malicia mutaret itellem ei9. & noe q octo aia
b9 saluat9 e i archa ne absorbet' i diluuio

Tempus reuocaois pretensu e ab abraha usq ad aduentu redemptois. Ca^m 2^m d^e p^o de tpe r̃uocaois

In q° tpe fides trinitatis viruit. Iam i pr̃iarchis floruit. In regib9
fructificauit. In pphetis fruct9 maturitatem
fecit. qn nos oriens ex alto visitauit. Et
bene uocat9 e tep9 reuocaois. qr de9 & pr dnj
nri ihu xpi pr misericordiarp & de9 toci9
cosolaois ia cogitauit sup huano gne cogita
tionis pacis. & no afflictionis. Reuocare
disposuit one q pierat. Pr̃iarchas misit.
lege dedit. signis et pdigiis cosuluit. bene
ficiis inhabilib9 subuenit. tande p nimia
caritate q' nos dilexit filiu suu vnigenitu
misit i silitudine carnis absq pcto ut
oes lauaret. & h9 e^e tempus miserendi. et
amor benignitatis Ca^m 3^m d^e p^o d^e te^e rgsiliaois

Tempus rgsiliaois exinc cepit. et sta
tu habuit. quousq patratu e imperiu

me redemptoris. qui immolata illa salutaris hostia nos reconsiliavit de quo dicitur scriptum est. Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo et inventus est iustus et in tempore ire iracundie factus est reconsiliacio. Non est inventus similis illi. De quo apostolus rogamus et fungimur pro christo rogamus reconsiliamini deo. Et videtur ab esse cum cepit hoc nomen reconsiliacionis.

Capitulum quintum de primo de tempore peregrinacionis

Tempus peregrinacionis est prius a adventu spiritus sancti usque ad consummacionem seculi. ex quo fidelis etiam cepit recognoscere peregrinacionem suam et suspirare ad patriam. Unde vas eleccionis ingemiscens ait. Quamdiu sumus in hoc mundo peregrinamur a deo. Et david heu michi quia incolatus meus prolongatus est. tamen quia cetum se consolatur. iterum et ait cantabiles michi erant iustificaciones tue in loco peregrinacionis mee. patet in exemplis cur censeatur tempus peregrinacionis. Tempus quatuor tribus distinctis et causis appellacionum assignatis. Intuere o homo tempus tue redempcionis. recordare et respice quomodo redemptus sis. Empti estis ait apostolus precio magno glorificate et portate deum in corpore vestro. Non magno tamen. sed permaximo vendidit te ereptis sub peccati precio vili et despicabili morsu unius pomi. Emptus et redemptus est precio magno et inestimabili morte filii dei. Quid preciosius hoc precio. Quid inestimabilius Ille per quem facta sunt omnia. et sine quo factum est nichil

sinum patris unigenitus. eidem patri consubstancialis
et coeternus. par maiestate. equalis gloria. idem
in essencia. ipsius virtus et sapiencia. Hic talis
et tantus cum in forma dei esset exinaniuit
semetipsum formam serui accipiens de sinu
patris in uallem nostre ploracionis descendens.
in utero puelle se contraxit. Et qui erat in principio
apud deum. factum est verbum abbreuiatum. et vide
quam abbreuiatum. quam incisum quam breue factum. Intra
puelle viscera se clausit ibi sanguineis cibatus
inuolumentis. tedia noue mensium sustinuit. Deinde
in lucem eductus infantiliter vagit. pannis sor-
dentibus more miserie nostre implicitus est. et
fasciis constrictus in presepio ad afflatus brutorum
animalium reclinatus. et in fetentem stabulo iuxta
matris paupertatem deponitur. Quem do-
cet litera. que loquitur lingua. que monstrant
exempla. quempiam nasciturum in humano genere
talis inopie pressura laborasse omnis nutritor
humano lacte nutritur. Sordet in pannis. ne
tu sordeas in peccatis. Constringitur in carne. ut tu
congaudeas in mente. Humiliat se sub manibus sui
serui iohannis in iordane baptizandus. non ut ali-
quas maculas a se abluet. quia ingressus est mun-
dum sine macula qui peccatum non fecit. nec inuen-
tus est dolus in ore eius. sed ut et purificet aquas
et contactu sue mundissime carnis conferret aquis
vim regeneratiuam tuis facinoribus abstergendis.
Mox baptizatus ut et preberet exemplum sanc-
titatis et religiose conuersacionis in desertum

proficiscitur. Ieiunat xl. diebus et xl noctibus nullum
omnino degustans cibum. quod humane infirmitati
penitus impossibile est quam nisi cotidianis fulcimentis
ruinas stomachi resarcire studuerit. detruncto
defectionis subiacebit. Esuriens gradus deus ex volu
ntate potencie. ex necessitate assumpte nature temptacioni
sustinuit a diabolo. de cibi appetitu inordinato temp
tatorem non minus pacienter quam sapienter vicit. Vic
tum et confusum repulit. Tria beneficia tibi o homo in hoc non
contulit. Exemplum humilitatis. formam paciencie. munimen
cautele. Humiliare si temptaris. quia non est maior servus
domino suo. Dominus temptatus est oportet ut tempteris servus
quia temptacio est vita hominis super terram. Quam autem mul
tiplices et subtiles sint demonum temptaciones. Dominus
insinuat petro inquiens. Sathan expetivit vos
ut cribraret sicud triticum. Pacienter fer si temptaris.
cum Nam et dominus temptatorem suum solo imperio in yma infer
ni precipitare potuisset. pacienter tulit et voce superavit.
Cautus esto si temptaris. ne temptator se transfi
gurans in angelum lucis sub specie recti te fallere
possit sicud evam cum dixit. Si de ligno comederitis
eritis sicud dii scientes bonum et malum. Resiste
humiliter. resiste caute. resiste pacienter. Fidelis
est dominus ait scriptura qui non pacietur vos temptari
supra id quod potestis. sed faciet eciam cum temp
tacione proventum ut possitis sustinere. Qui vicerit
inquit faciam illum columpnam in templo meo. Rursumque
ait. Qui vicerit dabo ei edere de ligno vite quod
est in paradiso dei mei. Dulcis promissio. Felix
certamen. bene currenti. beata corona bene certanti.

Tibi g°. o ho̅ teptat). no̅ s°. Tibi vicit no̅ sibi.
t° esuriuit. t° sitiuit. t° lassitudine̅ sustinuit.
ppt° te obprobrius et gmuncius saturat9 est.
ppt° te o̅es passiones suas quas optinit & de
cuit. accepit. Nichil tuo2 dtcium pt° pcom
a se exclusit ¶ Ppt° te multipli- opat9 e̅ sa
lute̅ i medo terre. mortuos suscitando. ce
cos illuiando. surdis auditu̅. clauds gssu.
lepsis mundicia restituendo. & innu̅as alias
uirtutes pficiendo. p opida & castella. p
vicos & plateas cucu̅it euangelisando. verb
& exempl . signis & pdigiis. via̅ vite d̅
monstrando. Et amplig ecia̅ tibi exempla
humilitatf ondet i sepo. Sexto die ang̅ pa
sct°. humlis i humli asello & abiecto iheruso
lima̅ venire & a turbis salutai volut. ut
o̅is sua actio esset tua lco. Et o̅is sua vita
esset tua doctria. A pfido iuda & pdito tradit e̅.
& tm̅ vile maciu̅ p. xxx. denariis vendit9
e̅ ut tu venudat9 sub pcto r̅dep° o̅s accipes.
¶ Sedens i cena cu̅ btis aplis suis pdie q̄
patet°. carne̅ sua̅ dedit ad manducandu̅. & sa
guine̅ suu̅ ad bibendu̅. & t° ideay misteriu̅ fa
ciendu̅ reliquit i sui comemora̅c. ¶ Deiu̅ sur
gens a cena linteo pcinct9 misit aqua̅ i
pelui̅. & se rex angelo2 deposuit ante pe
des humliu̅ serno2 suo2 mundissimis manib9
tange. terge & ablue no̅ dedignat9 e̅ imu̅
dicias pedu̅ ipo2 q eis d̅ luto plata2um
adheserunt ¶ Et ideay exemplu̅ reliquit

tibi dicens. Si ego lavi vobis pedes. dominus et
magister vester. et vos debetis alter alterius lavare
pedes. Unde superbis igitur terra et cinis putredo
et vermis. Quid putridum membrum erigis te
super caput. ipsis angelicis sublimitatibus timendum. ¶ Deinde dominus in oracione constitutus pre angustia
spiritus sui totus sudore sanguineo inmaduit. Ibi
captus et tentus ad tribunal iudicis ductus est.
Et cum multi falsi testes contra eum procederent
et in multis mendaciis accusarent. ipse tamquam agnus
innocens qui ad victimam ducitur obmutuit
et non aperuit os suum tamquam homo non audiens
et non habens in ore suo redargutiones. Ibi conspuerunt faciem dulcis Jhesu. colaphis eum cedebant. et alapas in caput eius [illegible]
dederunt. Inde ad columpnam vinctus flagellis
crudeliter ceditur. carne per nodis flagellorum
in tumorem surgente et in livores se vertente
sanguine guttatim de plagis in terram currente. Inde spinarum punctionibus capud undique
cruentatur. et in ludibrium ipsius contra naturam
ipsius inseritur. coccinea clamide amictus
tamquam infatuatus irridetur. ¶ Pia loquor. hic
totus homo contremiscere. timore obrigescere. merito et
pallescere. pugnis pectus contundere. fletibus
totam animam effundere. compatere pacienti. Ad mortem
ducitur ut educaris de morte. Ducitur [illegible]
lampe. Ducitur agnum immolandum. Et anga

riant ut gravia crucem propriis humeris baiulet. & ad lo
cum sue passionis deferat. Non reclamat. non remur
murat. non contradicit obsequitur tortoribus. Imaginare
hic o dulcis. quanta qualia. & quanto precio redemptus es. non corrup
tibilibus auro vel argento redemptus es. Simplex
mors redemptoris. creatoris. plasmatoris tui non
sufficit ut tu remaneas. Vide modum mortis. attende
de qualitate moriendi ut attendas quid debeas
morienti. Ecce dominus moritur. iustus. In cruce distendi
tur. membra distrahuntur. Dorsum adhuc plagosum
de recentibus plagis flagellorum recenti adhuc san
guine stillans rigido patibulo crucis atteritur.
manus & pedes effodiuntur. clavis malleis immittuntur.
& quanto alcius clavi penetrant. tanto amplius plagas
pre grossitudine dilacerant & passionem aggravant.
Sicienti ori fel aceto mixto infunditur. Vinum mir
ratum additur. Agitant ministri demonis capita
sua insultantes dolori pendentis. Si filius dei est
inquiunt descendat nunc de cruce & credimus ei.
ac si dicant non adiciat ut resurgat. tanto enim
turpitudo & pena ligit. ¶ Dulcissime piissime
redemptor animam tuam tristissimam tradis in mortem.
ut meam miseram animam vivifices a morte.
Nec hiis contenti lancee impressum adhuc lancea
latus perforant. & latus hoc sanguis redundare
unda hoc manare cogit. O anima quid agis.
Quis dabit aquam capiti tuo. & fontem lacrimarum
oculis tuis. ut satis plangere ut satis flere possis in
fectum presentem tuum. Iste fasciculus mirre sit dilectus me
us. & non tantum fasciculus. sed universum pondus amaritudinum
comparare pacienti ut mereamini redemptorem. Esto colum
ba in foraminibus petre. in caverna macerie. pro solamine.

perfora pedes. Immola latus lateri. Nichil horum
ipse intactum relinquas. Singula membra compassionis
amaritudine perfundas. Ecce precium redempcionis
tue o homo redempte. Ecce qualis hostia victimatur
pro tua culpa. pro purgacione tua. Sed quare necessitate
ista protulit. Qua indigencia tociens sanguinem
suum fudit. Legitur enim quinquies perfusionem san-
guinis effusione. quod hic breviloquo ex-
primere medicamen non inutile. Quinque vices
et quinque modis est christus cruentatus. Circumcisio.
Sanguineus sudor. flagellacio. spinea corona. quinque
vulneribus manuum pedumque. Tam miram pro redempcione
hominum protulit quam solius maiestatis imperio potuisset
redimere potuit. Audi o homo necessitatem tuam
et non suam. protoplastus culpa piaculare facinus purgandum
deo commisit. quod expiari sine hostie oblacione
non potuit. primus homo puram hostiam offerri non
valuit quia per contagio peccati immundus esse constitit.
Nec simplex deus. nec angelus immolari debuit.
quoniam et hic natura et illic gracia impassibile exhi-
buit. Irracionalis creatura non sufficeret tante
rei magnitudinem. Unde oportuit ut deus et homo
fieret hostia. Deus propter potenciam liberandi.
homo propter sufficienciam immolandi. homo propter indigenciam.
Oblatus est gratis quia apud ipsum propiciacio est et copio-
sa apud eum redempcio. Oblatus est quia sic decrevit
propter quod erga hominem inestimabilis dileccio. Oblatus
est quia ipse voluit. Oblatus est quia sic homo indi-
guit. O homo quid ergo libras domino pro omnibus que re-
tribuit tibi. Solam dileccionem exigit. Sola
dileccio ei sufficit. Quare diligentem te non

nō diligis. Diligamꝰ eū qui ipē prior dilexit
nos. vis audire modū dilecc͠ois eꝰ. vis nosce effcm.
Sic deꝰ dilexit mundū. vt filiū suū vnigeni
tū daret. ꝓprio filio suo nō pepcit deꝰ. sed ꝑ nob
oīb⁹ tradidit illū. Audi ipm̄ filiū. Maiorē inquit
hanc dilc͠oēz nemo hꝫ vt aīam suam ponat quis
pro amicis suis. Dilige g° o hō tm̄ dilcorem.
Dilige eū nō tm̄ verbo ꝛ lingua. sed ope ꝛ vi
tate. Dilige eū ex toto corde tuo ꝛ ex tota aīa
tua. Ex totis virib⁹ tuis. ꝛ ex oī mētē tua.
Dic diligā te dn̄e fortitudo mea. dn̄e fir
mamentū meū ꝛ refugiū meū ꝛ liberator
meꝰ. Dē libator. qr libasti me pauperem
a potente ꝛ i ope cū nō erat adiutor ꝛ libe
rasti aīam meā a ꝑdicione. Ecce datū optim
d° q° ꝓmissū ē i exordio hꝰ cali. De q° ysaias
Puer natꝰ ē nob ꝛ filiꝰ datꝰ ē nob. Et alibi
Quomō eciā cū illo nō oīa donauit nob deus. si
donauit cū nob q ē oīa i oīb⁹. donauit pcul du
bio oīa nob cū illo. Si g° datꝰ ē nobis vtam da
to taq° nr̄o. Ne demꝰ alienis honorē nostrum
ꝛ annos nr̄os crudeli. ꝛ hec d° pmo caplō tractatꝰ

Quid datꝰ ē nobis Sepsit deū ihs
Quem primo i redēp̄oīs
Quem p nō cessat

Secundū capitulum principale q filiꝰ dei dat se nobis i eucharistia

se nob dare cotidie i viaticū. pmo passi. ꝛ pas
sionib⁹ expositꝰ. nūc i pat̄e ꝛ glā ꝛ honore corona
tꝰ. Tunc hō mortalis. nūc hō victor mortis. Tūc
paulominꝰ ab angel minoratꝰ. nūc s angel oīb⁹
sublimatꝰ. Tanto melior aūt aplūs angel effcs
quāto differenciꝰ pre illis nomē hereditauit. Cui enim
aliqn angelorū dixit pr̄. filiꝰ meꝰ es tu ego
hodie genui te. Et rursū ego ero illi i prem
et ipē erit mi i filiū. Et rursū cū itroducit

primogenitum in orbe terre. dicit Et adorent eum omnes
angeli dei. In hoc loco dilecte dei sacerdos. quia videre
in maxime consiste summa desiderii tui precipue illustri-
alicuius claritate illa quam habet verbum incarnatum post
glorificacionem humanitatis assumpte. Cupio satisfacere
voto tuo et velle adiaciat in perficere autem ego me
non invenio. nisi ille det qui dat omnibus habundanter
et non improperat. quod gratia dare dignabitur. in quidem
scribere pigritum non erit. tibi autem necessarium. Primo
advertere quod scriptum est. Deus habitat lucem inaccessibilem
Et rursum. Deus noster ignis consumens est. Quod utique
dictum est de divina essencia in qua pater unum est cum
filio et spiritu sancto. quia in illa trinitate nichil prius
aut posterius nichil maius aut minus. sed tote tres
persone coeterne et coequales sibi sunt. Pater et filius
ego et pater unum sumus. Si igitur unum sunt habitant
eandem lucem inaccessibilem. sunt idem ignis ~~consumens~~
consumens eadem claritas. eadem potencia. eadem
sapiencia. eadem maiestas. eadem eternitas.
Est igitur filius a patre deus de deo. lumen de lumine. deus ^deus
verus de deo vero. Est utique splendor paterne
glorie teste apostolo. Qui cum sit splendor glorie
et figura substancie eius. haut dubium quin paternus. Splen-
det itaque filius eque ut pater. immo idem splendor
filius qui pater. Sufficiunt ne ista tibi testimonia de clari-
tate filii aut fortasse dices te magis desiderare tibi
declarari claritatem eius prout deus est et homo. Fiet in hac
parte ipsius opitulante gratia decreit testimonia.
Primo te monitum esse volo ne estimes offuscatam
verbi claritatem per assumptam in deo humanitatem.
Audi quid scriptum est. Deus assumpsit humana. non

reliquit diuina. assumpsit quod non erat. manens quod
erat. Angelus ad mariam ait. Spiritus sanctus superue-
niet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi.
Cuius dei intelligencia est. Spiritus sanctus operabitur
in te terminacionem verbi incarnandi. separando a car-
ne tua peccaminosa que manabit. et diuine essencie
in vnitate persone copulabit. Verum quia obum-
bracio altissimi virtutis est. Non hoc minimum pa-
rua. Caro virginis nisi quadam latere operacione
obumbrata fuisset. Splendorem tante maiestatis
sine sui consumpcione vtique virgo nequaquam posset ferre.
Vnde dominus ad moysen. Non videbit me homo super terram
et viuet. Ac si diceret. Tante sum in diuina claritatis
quod homo constitutus in mortali carne videre me nequaquam potest
absque sui consumpcione. Inde est quod cum moyses in multa
instancia domino supplicaret dicens. Domine ostende te
ipsum mihi. ait. Sta in foramine petre et cum pertransiero
videbis posteriora mea faciem autem meam
videre non poteris. Hoc ait per faciem designans
diuinitatem per posteriora humanitatem. Quam tamen
moyses corporali intuitu non vidit sed posteris
non videnda reliquit. ¶ Exemplariter quod
cognoscitur. quod gloriosa caro christi que in altari
conficitur. et fidelibus in viaticum distribuitur. igne diui-
ni ardoris clarificatur. sicut clarissima purpura
candidissimam lanam inficit totam. et totam in suum co-
lorem transire cogit. et quemadmodum anima totum corpus
animat. vegetat. et vnificat. sicut et ignis ferrum
transuerberans ignitum reddit candoremque
suum et calorem. conferens ipsum scintillare. flam-
mescere et vrere quasi naturam suam facit. Sic deus hominem
sibi vnitum deificat. et super omnem creaturam.
exaltatum puritatis omnipotencie et deitatis pro-

gratina secu glorificat. Filius de seipso testimoniu
perhibet dicens. Ego lux veni in mundu. Et dilex
dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Et iter
ego sum lux mundi. Johannes de ipso expresse loquitur
testimonis. Erat lux vera que illuminat omnem hominem veni
entem in hunc mundum. Ad patrem quidem ante passionem
orans. locutus est filius dicens. Clarifica me pater
apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus
fieret. Et iterum et clarificavi et iterum clarificabo.
Quid clarius. Quid manifestius. Quid evidentius
Ex evangelio collige claritatem quam nec habet de ipso
secundum hominem clarificatus. Cum appropinquaret tempus quo
transiturus erat de hoc mundo ad patrem assumpsit
petrum et iohannem et iacobum et ascendit super montem
thabor. et transfiguratus est ante eos. Et splendida est
facta facies eius sicut sol. et vestimenta eius sicut nix
qualia fullo non potest facere super terram. Et apparentibus
moyse et helya cum eo venerunt claritatem eorum discipuli sus
ferre fulgorem non poterant. Sed timentes valde
de et consternati animus quasi exanimes lapsi sunt super
terram. Si igitur tanti in bonis tam radiosi sple
doris hominibus obtutibus tam importabilis claritas
apparere dignatus est. corpore adhuc mortalitati obnoxio
et membris corruptibilibus. Quanta ... claritatem
tate iam debemus credere filio dei in forma hominis
assumpti. iam glorificatum. Jam super celos celorum ex
altatum. Jam habentem nomen quod est super omne nomen.
Ita ut in nomine eius omne genu flectatur. celestium terres
trium et infernorum. Jam constituto in die virtutis sue in
splendoribus sanctorum. Ubi pater in aequalitate et coniunctione
thesaurizabat. ait. Ante luciferum genuit te. Ibi
veraciter lucet in die virtutis sue. in die eternitatis sue

Hanc nimirum diem nulla nox interpolat. nulla in-
terrumpit obscuritas. nulla caligo sequestrat. Ibi
cedat abysso lumen. Ibi inclusum pelagus claritatis
Ibi ipse xps tamquam sol infulget in clipeos au-
reos et resplendent montes ab eo. Ibi illus-
trantur sancti ab eo. Unde propheta. Illuminans
tu a montibus eternis. Et rursum scriptum est
In conspectu tuo domine lumen est quod numquam defici-
et ibi requiescunt ac stozp. Et iterum. Stirpe
virum lumine et ammirabile illustrans luce eius qui per-
manserunt in agone certaminis recipiunt a xpo sple-
dorem septempliciter in quo assidue felices letantur.
Ecce quot et quanta consona testimonia de illa beata
et celestia claritate in qua xps est. unde quia xps
est qui neque minui. augeri non potest. quia immensa. quia
eterna est. quia exsuperat omnem sensum. quia omne
cogitamen excedit. omnem estimationem supergre-
ditur. et homo accedit ad cor altum. et incompre-
hensibilis in sua claritate exaltabitur deus. Semper
eadem manet claritas in nullo accessu assumit
augmentum et nullo decessu patitur detrimen-
tum. non decrevit per assumptum hominem. non magis
excellunt in deo per glorificationem hominem. Quod
manifestat propheta dicens. Tu autem idem ipse
es et anni tui non deficient. Albicat quoque
propheta intuens hanc lucem ait. Splendor eius ut lux
erit cornua in manibus eius. Ibi abscondita est for-
titudo eius ante faciem eius ibit mors. Aptissime designas

pecata cum manus eius ornata affixe fuissent. licet ipse
sol radios suos obumbrasset ne xpistum morientem
in cruce videret. lux deitatis non minus in xpisto intuitur
Unde premisit. Splendor eius ut lux erit. In
iudee insultans dicebus. Vidimus eum non habentem
speciem neque decorem. Oculo lippo vidisti. ymo
oculo orientem pecatus. quia sicut cecitas cecidit in
israel. Sed abacuc oculos habebat. Et populus gentium qui
ambulabat in tenebris vidit lucem magnam in regione
umbre mortis lux orta est eis. Constat ergo ex ab
acuc testimonio quod passio humanitatis non minuit lu
cem divinitatis. ymo ipse moriens victor mortis.
de morte triumphavit. et mors eius sua morte cal
cavit. Ibi abscondita est fortitudo eius. Corpus
eius cum exanime torridum et exangue pendet in cru
ce. Caput despectum cinere … collo heret pendulo.
Facie livida. Matri in morte lugentes et semiclausi.
Manus distente et clavis ligno compacte. ibi abscondi
ta est fortitudo eius. Abscondita est iudeis. Abscon
dita est discipulis. Abscondita iudeis qui dicebant.
Conteramus eum de terra viventium. morte turpissima
condempnemus eum. Abscondita discipulis qui dicebant
Nos autem sperabamus quia ipse redempturus esset israel
Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius
In cruce aret. In aere claret. Pendet in patibulo
splendet in altissimo. Iste abacuc quod splendor
huius lucis fuerit qui in totis seculis alluxit ante cor
nua crucis in manibus eius. Sed in manibus eius et cornibus crucis

Ibi abscondita est fortitudo eius sed non apud inferos. Ibi uectes ferreos contriuit. Ibi portas ereas confregit. Ibi fortitudinem manifestat. Ibi forte fortior ipse alligat et vasa eius diripit. que ante in tuto sunt in pace custodiunt. Ibi clamatur. Quis est iste rex glorie. Ibi auditur dominus fortis et potens. dominus potens in prelio. Dominus virtutum ipse est rex glorie. Ante faciem eius ibit mors. O mors ero mors tua. morsus tuus ero inferne. Ubi mors victoria tua. Ubi est mors stimulus tuus. absorpta est mors in victoria. Victor ab inferis pompa regreditur nobili. Egredietur inquit diabolus ante pedes eius. Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps huius mundi eicietur foras. Splendor eius ut lux erit. Illuminare eis qui in tenebris et in umbra mortis sedent.

De verbo incarnato

Manet igitur claritas verbi incarnati in hoc glorificato. Persistit in ipso ad dextera patris collocato. Non tempore decrescit nec loco minuitur. nullo euentu offuscatur. Splendet eque cum est in altari. ut in sublimitate celi. Non minus radiat cum est in manibus sacerdotis. quam in sinu dei patris.

De sacerdotum dignitate

Gloriare sed in domino sacerdos dei altissimi. Dignitatem tuam considera. Intuere mortalibus oculis eminentiam. Cogita prerogatiuam tuam. Vide sortem tuam. Certe funes ceciderunt in preclaris tuis. si hereditatem tuam preclaram non negligis.

Attende quantum deus tuus te extulit. quantum pre omnibus cre-
aturis te sublimat. Oracio tua munda sit. quia
datur locus voci tue in celo cum viue assistis sacris
altaribus cum sacrisque misterium celestis sacrificii cele-
brare incedis. Ad vocem tuam placatur. ad verbum tuum
vivificatur. ad postulacionem tuam salutare. Summus pr-
ceps mundi omnia subsistunt que indesinenter laudant angeli
cum iubilant astra matutina. que adorant dominaciones
que tremunt potestates. Qui respicit terram et facit
eam tremere. qui facit mirabilia magna solus. Ipse
ipsius tantus. tam immensus dulcissimum filium suum
deponit et manibus tuis imponit. transmittit
ab altissimis et dignis tuis immittit. Ibi ho-
locaustum tuum pingue fit. plusquam in milibus
agnorum et arietum pinguium. Multum fuit com-
acceptum munus abel. placuit sacrificium abrahe.
sed a deo multum approbata fuit oblacio melchi-
sedech. sed minus omnino isto. Denique quod agit
Christus domino. Sacrificium et oblacionem noluisti. ho-
locaustum et pro peccato non postulasti tunc dixi. ecce
venio. Dixit ille qui non per sanguinem hircorum
aut vitulorum sed per proprium sanguinem introivit
semel in sancta eterna redempcione inventa. Dixi in figura
contingebat antiquis. hic veritas. ibi figura. ibi
umbra. hic lux. ibi nubes. hic claritas. ibi
agnus legalis. hic agnus innocens qui tollit
peccata mundi. Iste vere est enim filius dei quem
tu sacerdos immolas. quem manibus tractas

que ore sumis · que in corpus tuum trahis · Tercio sed
non sola ad te venit illa maiestas · Venit ad te fi-
lius sed non sine patre · Qui me misit inquit mecum est · et
non reliquit me solum · Venit ad te filius sed non sine spiritu
sancto · Ad quem ait iohannes · Super quem videris descen-
dentem spiritum et manentem super eum hic est · Super alios descen-
dit spiritus sanctus · sed non semper manet · Super christum vero
semper mansit cum descendit · Adest nichilominus totus
celi supernorum exercitus civium · Milia igitur milium
ministrabant ei · et decies centena milia assiste-
bant ei · Semper cum angelis licet sint administrato-
res spiritus et in ministerium missi propter eos qui heredi-
tatem capiunt salutis · videt faciem patris · semper as-
sistunt vultui maiestatis in quem desiderant prospicere ·
fruuntur nec fastidiunt · quo eo magis fruuntur sitiunt ·
Quanta luce cordis te considera sancte sacerdos in
presencia tante maiestatis in tam solempni adventu et
conventu trinitatis et tocius milicie celestis · Quanta
estimas claritate adesse et inesse toti curie celi
tantum ministerium quanta fieri non posses nisi virtus
altissimi tue infirmitati ad ferendum obumbraret ·
Attende igitur ut prudenter · et semper in mente habe
iugi memoria intime graciam tibi singulariter
a deo collatam quam nec angelis prestitit nec
ceteris hominibus concessit · Panis in manibus tuis
in corpus unigeniti filii dei transsubstanciatur · Vinum
in sacratissimum sanguinem domini nostri ihesu christi tua
benediccione convertitur · primus chorus angelorum

Multum ardent seraphyn sancte trinitati pre ceteris ga[illegible]
spiritibus loco et caritate. Unde et ardentes sive
incendentes seraphyn interpretantur. Verumptamen ordo
eius vix censetur nomine quem copiosius accepit in munere
Nos tamen hoc privilegio prinitent ut corpus et san-
guinem redemptoris nostri in subiecta materia conficiant.
Cherubim quibus inest **Secundus chorus**
inesse plenitudo sciencie quod eorum testantur nomine
qui familiarius ceteris cognoscunt dei misteriis celes-
tibus mirantur. Quam mirabilis sciencia est sciencia et potencia sacer-
dotalis ex eis et non parum ad ea **Tercius chorus**
Thronorum quanta dignitatis sit ut in eis dominus sede-
at. et per eos sua iudicia discernat non hoc prevalet quam sa-
cerdotes eminent **Quartus chorus** Dominaciones licet
dominium super ceteros a domino acceperunt. **4tus chorus** Principatus
eisque principes ~~ceteris~~ alius sibi subiectis **Sextus**
chorus Potestates cum potestatis sublimitate premi-
neant **Septimus** Virtutes aliorum cum potestates
aereas sua virtute coarceant ne [illegible] nocere sua
in genus humanum exerceant **Octavus chorus**
Archangeli cum summa misteria divine voluntatis in-
ferioribus quibusdam nunciare habeant et eosdem inferiores
suis ex auctoritate ad hoc mittat **Nonus**
Angeli licet semper videant faciem patris qui est in
celis. Cum isti omnes sic beatorum spirituum ordines
quantus tanto honore prefulgeant quantus tanta preeminent
bonitate. Et nichil eis desit a summa felicitate glo-
riam tamen sacerdotis vincerent in auctoritate dignitate
cedunt privilegio honorat potencia. Tu genus
clerum regale sacerdocium gens sancta populus acquisicio-
nis ut virtutes annunciate eius qui vos vocavit a

tenebris i ammirale lumē sui ⁊ i amirale mysteriū
suū. Vos estis lux mundi. vos estis sal terre. Leuit
dicit. Mundamini q̄ fertis vasa dn̄i. vel dicendū est
mundabimini q̄ estis vasa dn̄i. Glorificate ⁊ portate dn̄m
i corpe vro. vos elegit deus i hereditate sibi. In
vobis sepelit͛ illud corpus gloriosu ⁊ glorificatū quod
olim i iherusalimis ē sepultū exanie ⁊ defunctum.
Certe sc̄s ioseph nolint illud sepelire n̄ i sepulchro
nouo i quo nondū quisquā positus fuerat. studuit illud
inuolue i syndone munda. Ve t͛ si nō posueris illud
i sepulchro nouo vel saltē inouato. id est i cor
pe a petis peit ꝯmundo. vel si peccasti p̄ penitencia
⁊ satisfacionē mundato. Ve t͛ si nō inuolueris illud i syn
done munda .i. ꝯsciā ab oī inmundicia petis defecata
⁊ absoluta. Non sit i corpe tuo ꝯuencio xpi ad
belial. nō sit ꝯsensus dei cū ydolis. nō sit so
cietas lumi ad tenebras. peccatū nō regnet i mortali
corpe tuo. Et dedicatis venialē sepulchro xpo. templū
spū sc̄o. Templū igit apl̄s dn̄i sc̄m ē quod estis
vos. Et itm̄. An nescitis q̄ corpa vrā templa sūt dn̄i
⁊ sps sc̄s hitat i vob. si hoc dc̄ de ꝯ qb cuitatem
hūte multo aplius dici debet de sacerdote deo placente.
Aspice ⁊ attende ex deuote sacerdos q̄nta diligencia
q̄nta vigilancia sc̄i angeli ꝯseruauit locū sepulchri.
corpe dnico iā sublato redimio ⁊ glorificato i
q̄nta claritate. i q̄nta vultus ⁊ vestiū venustate appa
ruerūt sanctis mulieribus sepulchrū visitantibus ⁊ cor
pus requirentibus. Procul dubio sic debes q̄ si tu idem
dnicū corpus in sup̄ modū gloriosu ⁊ i celis reg
nantē ⁊ ad dextrā patris honorificatū digne

tractancis mundi et nomini sepulchri tui corporis preparatis ipsa angelorum non deerit tibi frequens custodia quam tuam servabunt. corpus gubernabunt. In omnibus viis tuis te protegent et dicent tibi tunc fidelibus. Vos sancti domini vocabimini ministri dei nostri. Vide ergo ne tangas illud sacramentum nisi innocens manibus et mundo corde. Alioquin ipse dicet tibi. Noli me tangere quia tactus tuus contagium est.

De meditatione sacerdotis

Meditare dilecte dei sacerdos et meditare corporis tui sit quod per hoc est baptista precursor domini. amicus sponsi et amplius sponse propheta et plusquam propheta. in utero sanctificatus. in heremo iustificatus. qui tantus ita per ipsum meruit. ita singulariter sanctificatus commiserat. et non audet tangere sanctum dei verticem. sed clamat cum timore sanctifica me salvator. Meditare quod petrus clavicularius regni celorum a domino designatus pastor omnium et una dilectionis confessione constitutus et princeps apostolorum perfiguratus in periculo mortis naufragio incumbente penes positus dominum apprehendere presumunt. et se elongare ab eo pre formidine voluit dicens. Exi a me domine quia homo peccator sum. Johannes ille electus et predilectus discipulus qui super pectus domini in cena recubuit cum ipse in cruce matrem virginem virgini commendavit cum michi hominis adhuc in mortali carne constituto revelata sunt secreta celestia. ipse super modum gloriatus est quod de ipso audivit et visu et hoc perspeco tactu ... corporis dicens. Quod fuit

ab ucio quod audim9 et vidim9 aut in tibi quod
pspexim9. quod man9 nre attractauerit de vbo
vite. Si g° isti glosi principes trecenire celesti
pacis exinij tm rucebant. forisec9 tactu
dnica corpis nodu in gloia ad celos tristari.
Quanta riuerencia. qto timore et tmore. qta corpis
castitate. et anime puritate oportet sacdotem
nrc illud glorificatum et in claritate pne glorie
sublimatu sup oia. Illud qficere tangere sumere. et
in corp9 sp̄it trahere. Quapp̄t si offers mun9
tuu ad altare qui9 sacdos. Id est si disponis il
lud venale et ie salē misteriu celebrare et recor
datus fueris q frater tu9 hz aliquid adusu te. Ille
magn9 frater qui fili9 dei est p naturam et nob ptatem
dedit filios dei fieri et fres suos p gram qua
nos dignat9 est vocare fres suos p pphām
dicens. Narrabo nome tuu fratrib9 meis. et
ipse p9 resurreccōem Ite dicite fratrib9 meis etc. ¶
Si ille fr̄ hz aliquid adusu te. si offendisti in illam
maiestatem. cogitatu. dco. l' fco. si candore ncē
tue aliqua macula offuscasti. si qsciencia habes
vel valde egram. uel mi9 bn sanatam. relinque
ibi mun9 tuu ~~diffe~~ differ misteriu. et vade p9
reqsiliari fr̄i tuo p dnota cordis qtacone. p pura
oris qfessiones. p dura corpis in pena attricionem.
p qdigna satisfaccōem. Laua p singulas noctes
lectum tuum. p singula pccā munda qsciēciam tuam.
Ascende tribunal qsciē tue. sedeas in loco iudicis.
teipsum qdempna. et veni qstitue. Accedat me
moria pccī accusatrix. Actio sit testis. qscia
et delecto aggunet reatu. Dolor accusat. michil

te excuset. Veniat timor cum inferi. et terror
rem auriat sanguinem cordis. fluat lacrimas
fundit. Et sic per iudicium proprium euades diuinum iudicium
supplicium. Juxta illud apostoli. quod si nosmetipsos iu
dicaremus non utique a deo iudicaremur. et tunc
veniens offeres munus tuum. et placebit deo
super vitulum cornua producentem et ungulas.

Item quod legat sacerdos. De vitiis

Rugissimum ... stomachum sacerdotis ... speculis
mulierum que excubant ad ostium tabernaculi. ut
dum te lauas si macula in corpore tuo deprehe
deris ablues. Luterem sacram scripturam accipe. mu
lieres excubantes ad ostium tabernaculi. intel
ligentes sanctas animas uigilantes ad introitum celestis
regni. Specula earum sunt exempla sanctorum. sunt et
testimonia scripturarum. In quibus anime uniuersorum uelud
in speculo se considerant. et quicquid deformitatis in se depre
henderint castigant. Litteras igitur diuinarum sacras
meditationibus iugiter vaca. quibus tamquam diuinitus illumina
te oblecta. Ibi tamquam velut in speculo quod a te refulget
te te considera. siquid prauum in te deprehedis corrige.
quod rectum tene. quod deforme compone. quod pul
chrum excole. quod sanum serua. quod infirmum cor
robora. Diuina precepta infatigabiliter lege.
incessabiliter dilige. efficaciter imple. et per hoc quid
cauendum. quid uel sectandum tibi sit. sufficienter instructus
agnosce. Ecce habes quemcumque ...
formam declinandi a malo. et faciendi bonum
quam si tenueris. dabit tibi benedictionem legis lator
et eo duce ibis de virtute in virtutem et ipse erit
tibi in deum ~~...~~ protectore. et locum refugii

luterem

luterem de spe... per in biblia ... tur ... quo ... lauabat sacerdos ...

ut salvum te faciat & dicet ei. Ecce ego tecum sum
in omnibus diebus vite tue usque ad consummacionem seculi. Ex-
erit tecum. quia dabit seipsum in viaticum ne deficias
in via donec plene perficiatur in patria. Proba igitur
te in primis. & sic de pane illo sancte eucharistie edas.
& de calice bibas. **De triplici sumpcione corporis & sanguinis**

Huius autem sacratissimi panis & venerandi
calicis & beneficii corporis domini & sanguinis
triplicem esse sumpcionem discretus sacerdos igno-
rare non debet. Una est sumpcio sacramentalis & spiritualis
Et quia vitam sanctam vivificans. vita & vivificans. viralis
& vivificans. Alia tantum spiritualis. & hec angelicus
graciam confert. auget virtutes. meritum cumulat.
Tercia tantum sacramentalis & hec dampnat & condempnans
deo odibilis & ab eo separans & nullomodo vivificans.
Sacramentaliter & spiritualiter sumit sanctam eucharis-
tiam quilibet religiosus sacerdos veste nupciali id est cari-
tate decenter ornatus & nulli mortali culpe obnox-
ius ad altare dei accedens & sacrum misterium rite ce-
lebrans. Eodem modo & eodem merito sumit quisque fidelis
qui de manu sacerdotis ipsum sacramentum suscipit. Ipse
tamen sacerdos singularem prerogativam pre aliis consequitur.
quia cotidie dum non impediat aliqua culpa vel infirmi-
tas potest venerabile eucharistiam conficere & sumere. Alius
vero permittitur tantum certis temporibus de manu sacerdotis accipere.
Non spiritualiter tantum sumit quisque fidelis qui est de
membris ecclesie perseverans in caritate. quia licet sacra-
mentum oris non contingat virtutem sacramenti accipit id
est remissionem peccatorum & spiritualis gracie infusionem
per fidem & unionem ecclesie sibi comparat. Non tantum sacra-
mentaliter percipit qui culpa mortali perdurans
quando sumunt. Sacerdos talis socius est traditoris

inde & melius fuisset si natus non fuisset nisi ille
ut resipiscat & digne deo satisfaciat ¶ De
prima sumptione que est sacramentalis & spiritualis dominus dicit.
Qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum
in me manet & ego in eo. Et rursum. Qui mandu-
cat me vivit propter me ¶ De secunda que est tantum spiritualis
ait ipse dominus loquens. Caro nichil prodest. spiritus est qui
vivificat. ac si diceret si intelligis tantum carnalem
sumptionem absque gratia non tibi prodest. ymmo nocet.
Vo spiritualis absque carnali te vivificat ¶ De tercia
que est tantum sacramentalis dicit apostolus. Qui manducat
et bibit indigne iudicium sibi manducat non
diiudicans corpus domini. quod est dicere non discernens
corpus domini. subaudi ab aliis cibis. Hec est salubris
discretio corporis dominici ab aliis cibis. quia cum alios
cibos sumimus eos corpori nostro incorporamus. cum
vero dominicum corpus in escam sumpserimus. si digne agimus
domino incorporamur. ymmo toti in deum transimus. quia
qui adheret deo unus spiritus est cum eo. Felix
viator qui tali viatico reficitur. quod securum
ducit cum per viam & vicit in patria ¶ Ipsis
igitur sacerdotibus ministrum sibi digna officii ex-
ecucione honoratibus prima sumptio congruit. Et per
eos tantum aliis fidelibus sumptionibus discrecio competit.
Ipsi enim habent claves huius sacramenti. ipsi sunt veri
mediatores inter deum & hominem. Ipsi sunt vox
& organum sancte ecclesie. Ipsi offerunt deo plebis
precationes & referunt gratiarum acciones. O quam felix
promissor quam verax exhibitor quam munificus
largitor dixit domine Jhesu. Ecce ego vobiscum

sit cisqz ad csumacoez seculi. hec vero diversi, quia est verbum aut scriptura. in ore tuo et in corde tuo. Verbum quod erat in principio apud deum in fine seculi dignatur esse apud hominem. Est in ore et in corde quid congruus. quid magis intrinsecus. Est in ore tuo quoniam laus eius semper in ore sit. Est in corde quoniam gratie ei in diversis cordis et noli oblivisci omnes retributiones eius, quas retributiones eius propiciatur omnibus iniquitatibus tuis. sanat omnes infirmitates tuas. redimit de interitu vitam tuam. coronat in misericordia et miseracionibus. replet in bonis desiderium tuum. laus semper et in canticum. renovabitur ut aquile iuventus tua. In sinu omnium iustorum qui se dominus dabit in premium. De quo premio in hoc tercio capitulo quod ipse dare dignabitur stili officio prosequitur. Capitulum tercium quod dat se nobis in eterna vita

Aristotolicum est omne sensibile sensu positum in actu esse. Dominus est quod nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus diligentibus se. Et illud oculus non vidit absque te que preparasti diligentibus te. Et iohannes nemo deum nemo vidit umquam. Quid ergo si oculis invisibilia si auribus inaudibilia si cordibus incogitabilia sunt promissa vite premia. si deum nemo vidit umquam qui est lux et premium iustorum. Quis de inauditis et perceptis loqui audebit. Quis de ineffabilibus loqui presumet. Illud unum scio. Quanto sunt ineffabilia tanto magis sunt desideranda. et omne quod desideratur non valet ei comparari. unde quod secundum apostolum adhuc ambulamus per fidem. Et notandum quod per speciem invisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. cum ex similitudine rerum sensibilibus subiciantur quantumlibet

excellit aliquid loqui repente de inestimabilibus bonis fidelibus
et felicibus promissa de corde eorum non plane presu-
meret. Sed de divinis libris que possumus testimonia
referetis. Nulli sane sapienti venit in dubium quod post
hanc vitam mortalem anime in manu dei sunt. anime vero
improborum corruunt in supplicium. Iuxta illud qui
bona fecerunt ibunt in ~~supplicium eternum~~ vitam
eternam. Qui vero mala egerunt in ignem eternum.
Est ergo claritas duplex cum beatitudinibus. alia de de [illegible]
immunitate pene. alia de adeptione glorie. De pena malorum
est aliquid prosequendum ut ea considerata maior bonorum
esse mereatur gloria. quia nullius rei dignitas melius
declaratur quam si eius contrarii pravitas non taceatur.
Ex opposito vicio vehementius virtus elucescit
pulchritudinibus. dicit ysidorus: Omnes cogita acerbitates
mundi cruciatus et comparatione gehenne tormentorum leve erit.
Ignis etiam purgatorius quamvis non sit gehenne
ad modicum crucians transcendit omnia mundana
tormenta. Unde augustinus super psalmum. Domine ne
in furore tuo secundum dominum ne in ira tua arguas me
id est non sim inter illos quibus dicturus est in iudicio. Ite
maledicti in ignem eternum. neque in indignatione tua
emendes me id est non sit mihi opus igne emendatorio
qui purgatorius dicitur. quia cum gravior est
omni eo quod pati potest homo in hac vita cum multi fa-
cinorosi per durissimos cruciatus luant sua
crimina. multique per inania et exquisita tormen-
ta inguntur ad deum. De penis inferni. de penis inferni

Habet quidem infernus ut ex auctoribus colligitur
novem notabilia supplicia. primum

v

alia innabilia que continet mala. Vnde illud. Malleus & fetor
cum vermibus ignis & algor. Visio demonum. tenebre
rubor ignea vincula. Est ibi ignis inextinguibilis
algor intollerabilis. vermes immortales. fetor intollerabilis
mallei crebro percucientes. Tenebre expresse et pal
pabiles. vt in iob vbi vmbra tenebrarum ubi nullus
ordo. sed sempiternus horror inhabitat. Vbi actorum omnia
acta acta sunt manifesta. Aspectus demonum quos igne
similiter vident assidue quo nichil in mundo horribilius
& terribilius. Ignea vincula omnia membra constringencia
ardor ipse tantus est ibi quod si omnia aque flumina in eum
collecta extinguere non possent. Vnde matheus. Ibi
erit fletus & stridor dencium. quia fumus de igne
excitat fletum oculorum. frigus stridorem dencium
Ibi si igneus mons mitteretur in glaciem verteretur. Pun
gantur autem miseri hiis miseriis spiritualiter. nunc
de ardore in algorem. nunc de algore in ardorem querentes
in medium contrariis passionibus in contrariis qualitatibus nec
minus tamen cruciantibus. Hinc beatus iob ait. transibit
a calore — de algore nimium. ad ~~ardorem~~ nimium. Vermes immortales
ibi sunt serpentes & dracones & horribiles visu
sibilo qui ut pisces in aqua ita vivunt in flamma qui
miseros affligunt. & perpetue membra illorum penetrant
& rodunt. quia perpetua peccatis militaverunt. quia
potentes luxuriosi genitalia. gulosi palatum ac guttur
ac sic de singulis ceteris membris. Vnde dicitur in libro
sapiencie viii capitulo. per que quis peccat per hec & torquetur.
Vnde ysaias. vermis eorum non morietur & ignis
non extinguetur. Fetor absque dubio de igne exalat
quod non minus ipso ardore cruciat. Vnde ysa. iii. Erit
pro suaui odore fetor. & psalmista ignis sulphur
spiritus procellarum pars calicis eorum. Spiritus procellarum

vocat exaltacionem suum et fetoris quam ipsi ant-
ab igne et vehemencia ad instar procelle. Fla-
gellis tamquam malleis incessanter feriuntur a de-
monibus sua crimina fateri cogentibus. Et qui fuerit
generatio malorum doctores ibi correcti sit tortores
Salomon. Parata sunt derisoribus tormenta. Deri-
serunt eum demones ora sua super miseros
in cachinno dicentes. Euge euge viderunt
oculi nostri quia consorcium nostrum neglexerunt
novem ordinum angelorum.

~~Explicit epistola beati Bernardi ad sacerdotes~~.

Hunc librum repperi quedam addita in alio quodam exemplari

Sed cod. hic desinit ut in editis.

115

456.